

[Arbejdsministeren.]

lovs afsnit I omhandlede pensionsordninger, herunder bidraget til ATP.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og bemærkningerne dertil, vil jeg gerne anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Handelsministeren (Nyboe Andersen):

Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om priser og avancer.

Det prisstop, som tinget vedtog den 15. januar d. å., udløber som bekendt den 24. februar d. å. Fra mange sider er der lagt vægt på, at en ny prislov skal være færdigbehandlet her i tinget og træde i kraft som afløsning af det prisstop, der kun er gennemført som en ganske midlertidig og kortvarig foranstaltning. Regeringen deler denne opfattelse og håber, at forslaget er færdigbehandlet så betids, at dette kan lykkes.

Forslaget til en ny pris- og avancelov skal imidlertid i princippet afløse den gældende lov om priser og avancer, som delvis er sat ud af kraft i prisstopperioden. Fra alle sider er der utvivlsomt enighed om, at den gældende lov trænger til afløsning. Jeg skal ikke her forsøge nærmere at vurdere den virkning, som denne lov, der trådte i kraft i april 1971, har haft på prisudviklingen i den siden da forløbne tid. Meningerne herom er også nok delte. Imidlertid vil jeg dog pege på, at den omstændighed, at priserne i lovens gyldighedsperiode desværre har været ganske stærkt stigende, naturligvis ikke kan tages som udtryk for, at loven har været uden virkning. En prislov vil aldrig alene kunne sikre prisstabilitet; andre forhold i forbindelse med vore indre og ydre økonomiske vilkår vil i denne henseende være afgørende.

Imidlertid har næppe noget af de industrialiserede lande i de senere år ment at kunne undvære en prislov. Form og indhold kan veksle fra land til land, men med det fælles præg, at der som et supplement til den økonomiske politiks mere generelle virkemidler gives mulighed for fra myndighedernes side at gribe direkte ind i prisdannelsen. Behovet herfor er affødt af de inflationære tendenser, som de senere års stærke ekspansion har skabt med varierende styrke i stort set alle vestlige lande. Det var natur-

ligvis at ønske, at vi havde lært at styre vore økonomier på en sådan måde, at disse indgreb i den frie prisdannelse kunne undværes. Foreløbig synes det ikke at være tilfældet. Heller ikke i Danmark. Vi oplever i øjeblikket en periode med exceptionelt stærke prisstigninger. Årsagerne hertil ligger både i vore økonomiske relationer med omverdenen og i vore interne økonomiske forhold. Vi må nok desværre se i øjnene, at denne udvikling ikke er nået til vejs ende, og at vi også i 1974 vil komme til at opleve en yderligere kraftig stigning i vort pris- og omkostningsniveau. Ingen prislov kan hindre dette. Målet for en prislov kan ikke sættes højere, end at man herigennem kan bidrage til at undgå, at de prisstigninger, som kommer til os dels udefra, dels som et resultat af vore egne løn- og omkostningsstigninger, forstærkes i et accelererende tempo. Men en sådan forsinkende indvirkning på den almindelige tendens til stigende priser kan også have sin store betydning, og regeringen finder ikke, at det i henseende til prisudviklingen ude i verden eller til stabilisering af vor egen indre økonomi er kommet dertil, at det vil være forsvarligt at afvikle den særlige prislovgivning.

Men ingen prislov holder længe. Det er en erfaring, som er gjort gennem den sidste halve snes år både her i landet og i de fleste andre lande. De må som regel med forholdsvis korte mellemrum fornys, og der er som allerede nævnt næppe tvivl om, at udviklingen nu nødvendiggør en fornyelse af den pris- og avancelov, der blev gennemført i april 1971.

Behovet herfor skyldes allerede det forhold, at den gældende lovs kalkulationsregel indeholdt i § 5, som er lovens hovedbestemmelse, tager sit udgangspunkt i priserne den 28. februar 1971, og disse priser kan for så vidt føres tilbage til det prisstop, der blev gennemført i oktober 1970 med udgangspunkt i de gældende priser pr. 22. september 1970. Det er indlysende, at en lovbestemmelse af denne karakter må slide sig selv op i tidens løb, og der vil næppe fra nogen side være uenighed om, at man ikke i længden kan fastholde en kalkulationsregel, som bygger på dette udgangspunkt.

Selv om lovforslaget på mange punkter følger den gældende lov om priser og avancer, gælder dette dog ikke den centrale be-

[Handelsministeren.]

stemmelse i den gældende lov, nemlig kalkulationsreglen i § 5. Denne bestemmelse, der giver regler for, i hvilket omfang virksomhederne vil kunne forhøje deres priser som følge af omkostningsstigninger, skal efter forslaget falde bort, og den nye lov forlader princippet om en sådan for alle virksomheder gældende kalkulationsregel.

Princippet i den nye lov er indeholdt i forslaget § 6, som har til formål at styrke monopoltilsynets muligheder for at foretage direkte indgreb i pris- og avancerdannelsen på alle sådanne områder, hvor der skønnes at være særligt behov herfor. Indgreb forudsætter derfor ifølge lovforslaget et særligt initiativ fra monopoltilsynets side, og på alle områder, hvor der ikke findes behov for direkte indgreb, vil der derfor råde fri prisdannelse, medmindre det drejer sig om sådanne forhold, som omfattes af monopollovens bestemmelser. Til gengæld foreslås monopoltilsynets beføjelse i forhold til gældende lov udvidet til også at omfatte indgreb i avancerdannelsen og til at foreskrive anvendelsen af bestemte kalkulationsregler. En lovkonstruktion af dette indhold vil gøre det muligt for monopoltilsynet at gribe ind i prisdannelsen på en mere smidig måde end efter den gældende lov, der for hele vareområdet i det store og hele forlader sig på den obligatoriske kalkulationsregel i § 5. Monopoltilsynet vil således inden for de givne bemyndigelser få mulighed for at tillempe indgrebs karakter efter de særlige forhold inden for de enkelte områder af prisfastsættelsen på varer og ydelser. Selv om jeg ikke er i den situation, at jeg kan give udtryk for, at man fra erhvervenes side har givet tilslutning til en ny prislovgivning efter dette princip, mener jeg dog at kunne udtale, at man hilser den større fleksibilitet i prislovgivningen, som forslaget er udtryk for, med tilfredshed.

Forhåbentlig vil overgangen fra det gældende prisstop til en ny prislov efter dette princip ikke give anledning til for store problemer. Prisstoppet vil jo kun blive ganske kortvarigt, og monopoltilsynet har utvivlsomt ved administrationen af den gældende pris- og avancerlov skaffet sig et så godt overblik over prisdannelsen på de forskellige vare- og ydelsesområder, at nødvendige ind-

greb efter § 6 kan foretages med rimelig hurtighed.

Gør monopoltilsynet brug af sine beføjelser til indgreb i prisdannelsen efter § 6, skal det ske efter de principper, som er indeholdt i lovforslagets § 7. Bestemmelsen går her kort fortalt ud på, at kostprisprincippet i almindelighed skal lægges til grund og således, at effektive virksomheder med normal kapacitetsudnyttelse skal have dækning for deres omkostninger og en rimelig nettoavance. Det er det samme princip, som er indeholdt såvel i monopolloven som i den gældende lov om priser og avancer. Der vil således ikke på dette punkt ske nogen ændring i den bestående retstilstand på pris- og monopollovsområdet.

Medens forslaget § 6 stiller nye indgrebsmuligheder til rådighed for monopoltilsynet, er det fortsat sådan, at tilsynet efter et skøn over behovet for direkte indgreb i prisdannelsen frit kan afgøre, om det ønsker at gribe ind. Som en nydannelse foreslås der imidlertid fastsat en pligt til indgriben, såfremt tilsynet konstaterer urimelige priser eller avancer. Bestemmelsen er udtryk for den betragtning, at det bør påhvile monopoltilsynet at gøre brug af sine beføjelser efter § 6 til at bringe urimelige priser og avancer til ophør ganske på samme måde, som det efter monopolloven påhviler tilsynet at bringe urimelige priser og konkurrencebegrænsninger inden for monopollovsområdet til ophør. En sådan pligt til at gribe ind i nærmere angivne tilfælde vil styrke monopoltilsynet, når det skal afgøres, om pris- og avancerloven skal bringes i anvendelse. Bestemmelsen vil også gøre det muligt at påklage tilsynets afgørelser til monopolankenævnet i tilfælde, hvor monopoltilsynet ikke gør brug af sin indgrebsbeføjelse, uanset om f. eks. en forbrugerorganisation mener, at der inden for et vareområde må konstateres en urimelig prisdannelse.

Jeg skal nævne, at monopoltilsynet efter lovforslagets § 6, stk. 5, ikke kommer til at befatte sig med fastsættelsen af priser, takster o. lign. inden for stat eller kommuner. Den særlige procedure for pris- og takstforhøjelser inden for den offentlige sektor, som er indeholdt i den gældende lovs § 4, stk. 3, videreføres således ikke. Regeringen er imid-

[Handelsministeren.]

lertid opmærksom på, at fastsættelsen af priser og takster inden for den offentlige sektor er af væsentlig betydning for den almindelige prisdannelse, men finder ikke, at den almindelige prislovgivning er et egnet instrument til varetagelsen af de prispolitiske hensyn, der naturligt også må tages på dette område. I denne forbindelse er det også værd at fremhæve, at forslaget § 6, stk. 5, kun undtager selve prisfastsættelsen inden for det offentlige fra lovens område, medens monopoltilsynet som led i den almindelige prisovervågning har adgang til at undersøge og fremkomme med udtalelser om disse priser og takster.

Lovforslagets kapitel 5 indeholder en række bestemmelser om mærkning og skiltning. Disse bestemmelser er i princippet sammenfaldende med de bestemmelser herom, der er indeholdt i den gældende lov om priser og avancer. Dette indebærer, at retstilstanden på dette område ved lovforslaget videreføres uændret. Heri ligger, at regeringen ikke har til hensigt at fremsætte en særlig lov om mærkning og skiltning m. v. Regeringen er naturligvis opmærksom på, at der fra forbrugerkommissionen foreligger et lovudkast om mærkning og skiltning, ligesom der fra kommissionens side foreligger udkast til et lovforslag om markedsføring og til et lovforslag om et forbrugerklagenævn. Regeringen er ikke uden sympati for de tanker, der er indeholdt i disse lovforslag, og anerkender også det store arbejde, som bl. a. erhvervs- og forbrugerorganisationer har præsteret i forbrugerkommissionen ved udarbejdelsen af disse forslag, og hvorom der i kommissionen er opnået en betydelig grad af enighed. Regeringen må imidlertid lægge afgørende vægt på, at der under de rådende forhold vises stor tilbageholdenhed med fremsættelse af nye lovforslag, specielt hvis disse indebærer administrative og finansielle konsekvenser. De omhandlede forslag vil nødvendiggøre opbygning af en ikke ubetydelig administration med det hertil knyttede ressourceforbrug, og regeringen finder derfor, at det vil være rigtigt at udskyde de endelige overvejelser om gennemførelsen af disse forslag.

Efter lovforslaget er lovens gyldighedsperiode ikke begrænset, ligesom der heller ikke i forslaget indeholdes nogen revisions-

klausul. Loven fremtræder således i princippet som en permanent lov. Heri ligger ikke, at regeringen forventer eller ønsker, at en sådan lov vil få gyldighed over en længere årrække. Som jeg allerede har omtalt det, er det sjældent tilfældet med prislove. Lovforslaget er fremsat i en ganske bestemt samfundsøkonomisk sammenhæng, men dog under forhold i prismæssig henseende, som vi nok må indstille os på at leve med en tid lang endnu. Det er ikke i øjeblikket muligt at overskue, hvornår forholdene måtte udvikle sig på en sådan måde, at der vil være baggrund for at ændre eller helt at ophæve loven, og da lovforslaget heller ikke har karakter af en ganske kortvarig prislovgivning, er det fundet rigtigt at lade spørgsmålet om lovens revision bero på udviklingen.

Med hensyn til det fra den tidligere regering overtagne forslag til lov om ændring af lov om priser og avancer, som blev fremsat den 17. december 1973, bemærkes, at dette ikke længere ønskes opretholdt.

Jeg har i denne fremsættelsestale kun fundet anledning til at omtale de mere principielle forhold i det foreliggende lovforslag, herunder på hvilke områder forslaget i princippet adskiller sig fra den gældende pris- og avancelov. Om enkeltheder tillader jeg mig at henvise til lovforslaget og til de ganske udførlige bemærkninger, der er knyttet til de enkelte paragraffer, særlig på sådanne områder, hvor lovforslagets indhold afviger fra den gældende lov.

Med disse bemærkninger forelægges lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af reguleringstidspunktet for arbejdsløshedsdagpenge i 1974.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 44) findes i tidenden sp. 958, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 51).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.